

Helsingin kaupunginhallitukselle

Pyydettyinä lausuntona Ensi- ja turvakotien liitto esittää seuraavia kommentteja Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta vuosille 2009 -2012.

Yleiset huomiot

Hyvinvointisuunnitelma sisältää kolmen tason tavoitteita, joiden toteutumiseksi on kullekin asetettu prosessi- ja resurssitavoitteita. Tavoitteeksi on asetettu eri hallintokuntien välisen yhteistyön kehittäminen. Helsinkiläisten lasten, nuorten ja perheiden kannalta olisi edullista tavoitella hyvää yhteistyötä ja strategista kumppanuutta järjestöjen ja myös seurakuntien ja sosiaali- ja terveysalan yrittäjien kesken. Kun suunnitelman tavoitteena on vahvistaa ennalta ehkäisevää työtä ja varhaista tukea, niin yhteistyö järjestöjen kanssa olisi mitä luontevinta. Ehkäisevä lastensuojelu ja varhainen tuki ovat järjestöjen ominta osaamis- ja toiminta-aluetta. Hyvän yhteistyön rakenteistamiseksi lastensuojelujärjestöjen kanssa kaupungin olisi hyvä nimetä järjestöyhdyshenkilö.

Neljästä hyvinvointitavoitteesta kahdessa tavoitellaan lasten ja nuorten sekä vanhempien osallisuuden vahvistumista. Prosessi- ja resurssitavoitteissa ei osallisuuteen kuitenkaan ainakaan suoranaisesti tähdätä. Hyvää yhteistyötä voisikin jo suunnitelmatasolla tavoitella myös palveluja käyttävien kansalaisten kanssa.

Lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta on yleinen ilmiö Suomessa. Tätä käsitellään hyvinvointisuunnitelmassa liian niukasti. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin eriytymiseen liittyy voimakkaasti väkivaltakokemusten selkeä kasautuminen samoille lapsille ja nuorille. Samat lapset kohtaavat väkivaltaa kotona, koulussa ja vapaa-ajanviettopaikoissaan. Lapset kohtaavat väkivaltaa myös aikuisia enemmän. (Ellonen, Kääriäinen, Salmi & Sariola 2008: Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset). Noin neljäsosa väestöstä pitää lapsiin kohdistuvaa kuritusta hyväksyttävänä (Sariola 2007: Lasten väkivalta- ja seksuaalikokemukset. Lastensuojelun Keskusliitto).

Kullekin hyvinvointitavoitteelle on tarkoitus muodostaa ohjausryhmä. Eri hallintokuntien lisäksi myös järjestöjen osaamista olisi hyvä hyödyntää ohjausryhmätyössä. Ensi- ja turvakotien liitto ry:n sekä sen alueella toimivat jäsenjärjestöt¹ kohtaavat runsaasti helsinkiläisiä lapsia, nuoria ja perheitä. Lähisuhde- ja perheväkivallan sekä lapsityön erityisosaaminen on tärkeä näkökulma lasten ja nuorten turvallisen kasvun tavoitteessa (hyvinvointitavoite 1). Myös eri-ikäisten kansalaisten osallisuuden sekä päihteitä käyttävien vanhempien hoitoon liittyvien teemojen osalta ensi- ja turvakotien liittoon on kertynyt runsaasti tietoa ja osaamista (hyvinvointitavoitteet 2 ja 3).

Yhtenä prosessi- ja resurssitavoitteena suunnitelmassa on hyödyntää laajemmin internetin mahdollisuuksia palveluissa. Järjestöt tarjoavat apuaan myös internetissä. Ensi- ja turvakotien liitto ry ylläpitää nettiturvakotia (www.turvakoti.net), joka palvelee aikuisten lisäksi myös lapsia ja nuoria perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä asioissa. Myös internetissä tarjottavien palvelujen osalta yhteistyö eri sektorien välillä olisi resurssien hallinnan näkökulmasta mielekästä.

Suunnitelmassa mainitaan useassa kohtaa vertaistuen eri muotojen merkitys erityisesti ehkäisevien palveluiden ja varhaisen tuen alueilla. Myös tämä on järjestöjen ominta aluetta, jota toteutetaan

¹ Helsingin ensikoti ry, Kaapatut Lapset ry, Pienperheyhdistys ry, Pääkaupungin turvakoti ry sekä Äidit irti synnyttymasennuksesta ÄIMÄ ry.

kaikissa Ensi- ja turvakotien liiton Helsingissä toimivissa jäsenyhdistyksissä (ks. alaviite 1), myös osaksi internetin välityksellä. Vertaisuus on voima väkivallan kokemisessa, yksinhuoltajuudessa, vauvan hoitamisessa erilaisissa haastavissa olosuhteissa sekä kaappausuhassa.

Eri järjestöissä kerätään systemaattisesti ja monipuolisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin liittyvää tietoa, jota suunnitelman toteuttamisessa voisi hyödyntää ja analysoida. Järjestöillä on myös mahdollisuus kerätä eri toiminnoissaan ja palveluissaan mukana olevien lasten, nuorten ja perheiden kokemuksiin liittyvää tietoa, joka on usein puuttuva tieto erilaisessa kehittämistyössä. Pieni kokemustiedon osuus hyvinvointiselonteossa olikin mielenkiintoista ja merkittävästi ns. faktatietoa täydentävää.

Suunnitelma on valmisteltu kaupungin eri virastojen yhteistyönä. Järjestöt mukanaolo valmisteluvaiheessa, esimerkiksi järjestetyissä valmistelevissa työverstaissa, olisi mahdollistanut laajemman palveluvalikon hahmottamisen. Hyvinvointisuunnitelmassa tuodaan useassa kohdassa esiin tavoite kuvata palvelujen kokonaisuutta sekä palvelusta (tai palveluluokasta) toiseen siirtymisen onnistumista. Suunnitelmassa on kuitenkin tyydytty kuvaamaan kaupungin omia palveluja, vaikka erityisesti palveluita käyttävien kansalaisten näkökulmasta palveluiden kokonaisuuteen kuuluvat myös muiden sektorien palvelut. Kokonaisuuden toimivuutta ja siirtymien onnistumista ei voi myöskään arvioida, jos kuvattuna on vain yhden sektorin palvelut. Järjestöjen osuus tulee maininnan tasolla esiin tärkeimpien kumppaneiden luettelossa sivuilla 95 ja 100.

Suunnitelma sisältää myös eri hallintokuntien arvion Lapsi- ja perhepoliittisen ohjelman toteutumisesta (s. 103–106). Yksi päämääristä on lasten ja nuorten hyvinvoivuus ja terveys. Eri hallintokuntien työntekijät ovat arvioineet onnistuneensa huonoimmin juuri palvelujen yhteensovittamisessa ja siirtymissä palvelusta toiseen. Myös nuoret toivat esiin sen, että järjestöjen palveluista ei tiedetä tarpeeksi (kryptinen tiedotus, s. 109).

Järjestökentän haasteena on laatia toiminnoistaan ja palveluistaan kunnan palvelujen kanssa riittävästi yhteensopivasti palvelukuvauksia, jotta palvelukokonaisuudet saataisiin selkeämmin asiakkaiden näkökulmasta esiin (myös yksi KASTE-ohjelman tavoitteista). Myös tämä edellyttää yhteistyötä kaupungin ja järjestöjen kesken.

Yksittäisiä huomioita:

Sivu 11: Lasten (7-12v.) palvelut

1.-2.-luokkalaisille tarjotaan kattavasti iltapäiväkerotoimintaa. Lasten aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan selvityksen (Esa Iivonen, 2008) mukaan osalle perheistä kerhon maksu on liian korkea. Pääsevätkö helsinkiläiset pienituloiset perheet riittävän laajasti 0-maksuluokkaan iltapäiväkerhojen suhteen?

Sivu 50: Raskaana olevien äitien hyvinvointi

Ensi- ja turvakotien liiton kokemuksen mukaan motivaatio päihdekuntoutumiselle voi äideillä syntyä myös vauvan syntymän jälkeen. Vauvan ja äidin hyvinvoinnin ja terveyden kannalta on edullista, jos kuntoutuminen alkaa jo raskausaikana. Vauvan syntymä tuo lapsen tarpeet kuitenkin konkreettisemmin äidin tietoisuuteen ja voimat ottaa vastaan saattavat löytyä. (Andersson, Hyytinen & Kuorelahti 2008: Vauvan parhaaksi. Kuntoutuminen päihhteistä odotus- ja vauva-aikana. Ensi- ja turvakotien liitto ry)

Sivu 79: Perheoikeudelliset palvelut

Tuetut ja valvotut tapaamiset puuttuvat suunnitelmasta, vaikka ne ovat ainoastaan sillä tavoin toista vanhempansa tapaaville lapsille hyvin merkittäviä palveluja.

Sivu 95: Tärkeimmät kumppanit ehkäisevän työn ja varhaisen tuen kentällä

Tarkennusehdotus: Ensi- ja turvakotien liitto ry, Helsingin ensikoti ry, Pääkaupungin turvakoti ry, Pienperheyhdistys ry jne.

Sivu 100: Tärkeimmät kumppanit korjaavassa työssä

Tarkennusehdotus: Ensi ja turvakotien liitto ry, Helsingin ensikoti ry, Pienperheyhdistys ry, Pääkaupungin turvakoti ry jne.

Yhteistyöterveisin

Ritva Karinsalo
toimitusjohtaja